

Divendres, 25 de febrer de 2005, aula 105 UB

Seminari 9

La nova agenda educativa global: debats i lluites entorn del Programa Educació per a Tothom d'UNESCO

Xavier Rambla (D. Soc. UAB- Xarxa UNESCO Medeuramèrica per al Desenvolupament Humà), Aina Tarabini (Departament de Sociologia, UAB), Gian Delgado (Departament de Sociologia, UAB).

Ponència

Mitjançant una aproximació gràfica a les propostes sobre educació que els diferents organismes internacionals presenten, i els conseqüents debats i lluites generats entorn del Programa Educació per a Tothom d'UNESCO, es pretén desencadenar una discussió sobre l'educació per a tothom a Catalunya.

El Programa Educació per Tothom d'UNESCO, que defensa l'assoliment de l'educació bàsica per a tothom a mig termini ha suscitat un intens debat, al qual s'ha incorporat la decisiva participació del Banc Mundial que ha centrat l'objectiu en l'escolarització al cicle primari. El programa, producte d'un acord estratègic entre diferents organismes internacionals liderats per la UNESCO i engegat amb la Cimera de Jomtien (1990), s'ha revisat i reeditat a la Cimera de Dakkar (2000) i actualment (2005) se n'ha publicat l'avaluació intermèdia.

Les prioritats educatives que els diferents organismes internacionals creen, en un moment en que es parla cada vegada més de l'agenda educativa global, afecten sobre el desenvolupament de les polítiques educatives locals. És interessant veure així, com cada organisme té una funció diferent a l'hora d'influir sobre el desenvolupament educatiu.

L'*ONU (1945)* que funciona a partir de les assemblees dels estats membres, el vot dels quals va en funció de la contribució econòmica (alguns amb dret a vet), en termes d'educació proposa una educació bàsica per a tothom. A través de la Comissió Educació i Desenvolupament (UNESCO) es postula una idea d'educació en que "aprendre a conèixer, a fer, a ser i a conviure junts", esdevenen eixos fonamentals.

El *Banc Mundial* (1945) restringeix l'objectiu d'Educació bàsica per a tothom que la ONU proposava. Les propostes sobre educació d'aquest es concreten, entre altres, en la universalització de l'accés a l'ensenyament primari, en l'increment de la despesa privada en educació, en la unificació dels indicadors d'eficiència, en reduir el poder i el cost salarial del professorat, i en vincular els plans d'estudis al mercat. La capacitat d'influència del Banc Mundial li ve donada en gran mesura pel sistema de préstecs que concedeix als països endeutats. Doncs estableix condicions, moltes d'elles referides a l'educació, a l'hora de fer les concessions.

La *Unió Europea* (1957) orienta les seves propostes d'educació a fi d'"esdevenir l'economia del coneixement més dinàmica i competitiva del món, capaç d'un creixement econòmic sostingut amb més i millors llocs de treball i cohesió social". L'educació passa a ser entesa com un instrument per la competitivitat.

Per últim, la *Organització Mundial del Comerç* (1994), configura les propostes sobre educació entorn a l'objectiu de crear un lliure comerç internacional de l'educació amb mesures com la obertura del sistema educatiu al finançament privat, la permissió d'oferir serveis a distància entre països i que les universitats construeixin seus en d'altres països, i la liberalització del mercat de treball docent.

La presentació de les diferents propostes desencadena varies reflexions. Una de les quals gira entorn a la qüestió de quin marge queda, en aquest escenari presentat, per a la política. Si bé sembla reduït, els Estats continuen tenint un paper i és important la capacitat de reacció que puguin desenvolupar. En aquest sentit, conèixer en profunditat com actuen aquestes organitzacions internacionals esdevé una arma de poder.

Una altre aspecte que genera interès és com es concreta, en termes educatius, la liberalització. La concreció de la liberalització de l'educació passa per entendre-la com un bé més del mercat. És a dir, una educació percebuda com un producte més a vendre; on es dóna una situació de quasimercat en que les escoles competeixen entre elles i tot i continuar essent públiques tots els serveis es privatitzen; on les empreses financen les escoles convertint-les en aparadors publicitaris; i on prenen un gran protagonisme les formes escolars que redueixen costos, com l'e-learning.

Debat

Es plantegen un parell de preguntes als assistents per tal d'estimular del debat;

- *Què falta/sobra en aquest concepte d'educació?*
- *Quina és/ hauria de ser la relació entre l'educació i el desenvolupament econòmic i social?*

D'ambdues, la que genera més aportacions és la darrera. Se'n desprèn d'aquesta un debat entorn al propi concepte de desenvolupament. Es considera que la definició de quina hauria de ser la relació entre educació i desenvolupament passa per preguntar-se què s'entén per desenvolupament. És important doncs plantejar-se què és primer, educació o desenvolupament?. Si es considera que l'educació és resultant del model de desenvolupament, cal preguntar-se quin model es vol i alhora tenir present les variacions en el propi significat del concepte en funció de la zona del planeta a la que es faci referència.

En relació a aquesta última idea, s'apunta que el concepte d'educació adquireix també un doble sentit. Mentre que en països en vies de desenvolupament esdevé un instrument fonamental per facilitar la capacitat crítica per la vida quotidiana, en la resta de països es veu afectada per un procés de mercantilització.

Donada la situació paradoxal en que es troba l'educació, en que a mesura que augmenta la necessitat d'educació també augmenta la deficiència d'aquesta, sembla que hi ha consens en la idea que cal no perdre de vista el vincle entre educació i desenvolupament, obrint un debat entorn a com s'entén aquesta relació, i alhora tenir consciència de les contradiccions entre els discursos i pràctiques, tot vetllant per evitar que s'imposi la perversió dels propis conceptes.